

A JUMARTOK II. A JUMARTOK EMLÍTÉSE A 16. SZÁZADIG

Dr. Kenéz Árpád

Állattenyésztési
Teljesítményvizsgáló Kft.

Az Akkád Birodalomban (Kr. e. 2350-2150) rossz ömenként tekintettek a különböző emlősök kereszteződése kapcsán, amelyek között akadt szarvasmarhalóféle (szamár, ló) párosodására vonatkozó is. Közös mindegyikben, hogy az uralkodás, a haza, az otthon, a tenyészet (akol, karám) megsemmisülését, elvesztését jósolják (Freedman 2017).

Az egyik legismertebb ilyen „teremtmény” Nagy Sándor (Kr. e. 356-323) lova, amelynek neve is arra utal, hogy ló és szarvasmarha jegyei vannak: Bucephalus (Bukephalosz), azaz ökörfejű. Annyi bizonyos, hogy különleges állatról lehetett szó, mert akkori árák szerint is kirívóan sokba került ez a harcimén...

A Szeleukida Birodalom (Kr. e. 305-64) uralkodóinak érméin is megjelenik a bikaszarv az emberi portrékon és néhány esetben lófejen is. Egyes kutatók úgy gondolták, hogy ezek az érmék ihlették meg a korabelieket Bukephalosz megjelenésére vonatkozóan, miszerint Nagy Sándor lova szarvakat viselt. Később más kutatók igazolták, hogy pont fordítva volt, azaz az érmék a csatamén megjelenéséhez köthető hiedelmeket örökítették meg (Miller és Walthers 2004).

1. kép: Nagy Sándor Bukephalosz hátán az Isszoszi csatában (mozaikképp részlete a Nápolyi Múzeumból, Kr. e. 1. sz.)

2. kép: Szeleukida érmék szarvas lófejekkel (valószínűleg Bukephalosz ábrázolása) (Miller és Walthers 2004, archaicwonder.tumblr.com, wikipedia)

Alexandriai Philón görög zsidó filozófus (Kr.e ~20- Kr. u. ~40) jegyezt fel egy törvényt Józsefről szóló munkájában, miszerint a zsidó pásztorok nem keresztelkedhetnek az anyajuhokat kecskebakokkal, az anyakecskéket kosokkal, a lovakat szarvasmarhákkal. Ha mégis, akkor büntetést kell fizetniük a természet törvényeinek megszegése miatt (Yonge 1855).

Zakaria bin Muhammad bin Mahmud Abu Yahya Qazwini a 13. századi perzsa geográfus és természettudós a

híres Aja'ib al-Makhlūqat wa Ghara'ib al-Mawjudat (The Wonders of Creatures and the Marvels of Creation, avagy A teremtés csodái) című munkájában (melyet csak 1538-ban adtak ki) ábrázol egy szárnyas rókával harcoló, szarvat viselő lovat. Lényeges, hogy Qazwini könyvében nagyon sok kezdetleges ábrázolás található, főként a tudomány számára egyébként is csak később megismert állatok kapcsán (cetfélék, mélytengeri halak stb.), ám a szarvasmarhaféléket igen pontosan ábrázolja. A zebu marha pl. nagyon jól felismerhető.

3. kép: Qazwini illusztrációi egy zeburól, egy lóról és egy szarvakat viselő lóról, amely egy szárnyas rókával harcol (1538)

A jumartok kapcsán az első tudományos feljegyzések a 16. század közepére keltezhetők. Gerolamo Cardano olasz polihisztor 1545-ben megjelent *Contradicentium medicorum* munkájában említi ezeket a keveréklényeket, ahol a sperma öröklésben közrejátszó szerepét taglalja. McCarthy szerint Cardano azért tudott ezen az állatok megjelenéséről részletes leírást adni, mert voltak már korábban megjelent forrásművek is a témával kapcsolatban.

Kicsivel később, 1551-ben Conrad Gessner svájci természettudós *Historiae Animalium* című nagyszabású művében írja (McCarthy saját fordítása), hogy Franciaországban, Grenoble közelében érdekes öszvéreket használtak a hegyi utakon. Ezek a helyiek elmondásai szerint szarvasmarha bikától és lókancától születtek. Ugyanitt említi egy a svájci Alpokban, Splügen faluban világra jött ivadékot, amely hiteles tanúk szerint

bikától és kancától született. Ezen információ kapcsán, McCarthy szerint, Gessner a falu egykori orvosa, Jakob Ruf feljegyzéseire hagyatkozott. Ruf leírta, hogy az egyed nem más, mint egy normális vemhességet követően bika és kanca párosításából született csikó, mely ló patákkal, ám szarvasmarhákra jellemző testalkattal, szőrzettel és farokkal rendelkezik.

4. kép: Gessner lovat ábrázoló grafikája

5. kép: Gessner szarvasmarha illusztrációi 1551-ből

